

Bistandsadvokatens perspektiv på dokumentasjon fra overgrepsmottaket

Adv. Thomas Benestad

Salomon
Johansen

Bistandsadvokatens arbeid i overgrepssaker

- Bistand vurdere anmeldelse (3 timer)
 - Bistand anmelde straffesaker (nødvendig og rimelig)
 - Bistand under etterforskning (nødvendig og rimelig), inkl. klage
 - Bistand i retten (stykkpris eller faktisk tidsbruk)
 - (Ikke lenger bistand mht. volds(offe)erstatning /KFV)
-
- Juridisk bistand
 - En viss støttefunksjon
-
- Gratis advokathjelp

Hovedfokus straffesaker/erstatningssaker

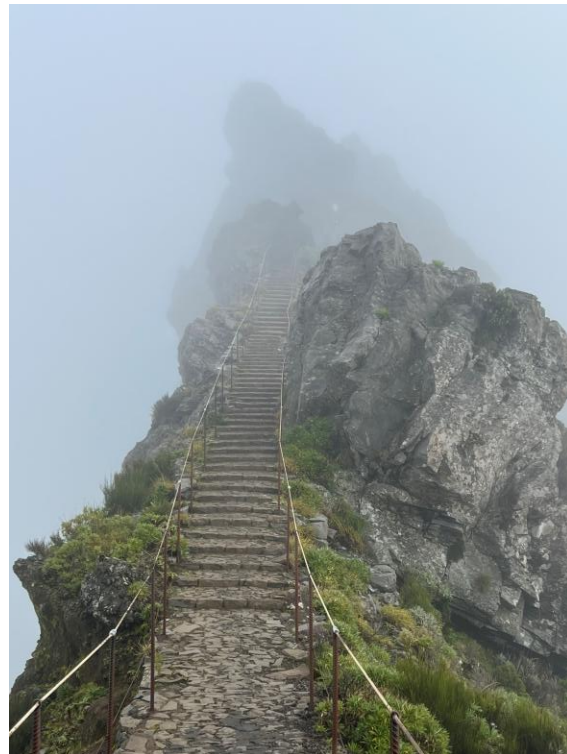
- 1) Opplysninger/fakta
- 2) Bevis/dokumentasjon

- Relevant for straffesak
- Relevant for erstatningskrav

- Dokumenter (journal, rapport, foto mv) overgrepsmottak viktig

Bevisbyrde

- Straffesaker: påtalemyndighet (politi/statsadvokat)
- Erstatningssak: skadelidte (bistandsadvokat/skadelidte)

Beviskrav

- Straffesaker: Hevet over enhver rimelig og fornuftig tvil – «sikkert»
- Erstatningssaker:
 - Hendelse: klar sannsynlighetsovervekt
 - Øvrig: sannsynlighetsovervekt
- Samlet bevisvurdering
- Kan medføre frifinnelse straff og dømt til å betale erstatning

Bevisvurdering erstatning i straffesaker

- Rt. 1998 s. 1565 (Nakkesleng I):

"... er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og om de symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjon. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på, jf her – om bevisbedømmelsen på et annet rettsområde – Rt-1995-821"

- Betydning:
 - Tidsnære bevis viktig; journal overgrepsmottak
 - «nedtegnelser i legejournaler» stor bevisvekt
 - Utfordring: seksuelle overgrep meldes ofte sent

Bevisvurdering straffesak i retten

- Rt. 2011 s. 641:

"... I saker som gjelder seksuelle overgrep, er det ikke uvanlig at tiltalte og fornærmede har motstridende forklaringer om hva som har skjedd. Det er heller ikke uvanlig at det ikke foreligger andre bevis i saken. Domstolen må i slike tilfeller som utgangspunkt ha anledning til å domfelle ut fra en troverdighetsvurdering. ..."

- HR-2025-458-A:

"... Det sentrale i troverdighetsvurderingen bør være innholdet i forklaringen, ... fornærmedes forklaring, så langt det er mulig, må etterprøves ved at retten sammenholder den med andre bevis som kan være egnet til å svekke eller styrke den. Forklaringen vil sjelden stå alene, heller ikke i «ord mot ord»-saker. Den vil nær sagt alltid suppleres av annen bevisførsel, for eksempel knyttet til omstendigheter i tidsrommet før og etter hendelsen, selv om det ikke foreligger andre bevis om selve overgrepssituasjonen. ...»

Bevis fra overgrepsmottak

- DNA (sæd, epitel); viktig sikre, informere pasient: må anmeldes for analyse
 - eks: 23-017347AST-BORG/02 (voldtekter):
«Både ... og ... oppsøkte overgrepsmottaket ved Oslo legevakt og anmeldte voldtekt til politiet. De visste ikke hvem gjerningspersonen eller gjerningspersonene var. ... ble senere utpekt ved treff i DNA-registeret.» (domfelt)
- Funn skader; fysiske (blåmerker, rifter osv) og psykiske (mareritt, flashbacks osv)
 - Foto: viktig, også foto senere dager (be fornærmede ta foto)
- Økte symptomer/symptomtrykk - Fall funksjonsevne
- Fornærmedes forklaring (*)
- Kan være avgjørende bevis i straffesaker og erstatningssaker

Spesielt om fornærmedes forklaring

- Lik forklaring politiet, overgrepsmottak, retten:
 - Eks. LB-2013-121264

«I hovedsak legges fornærmedes forklaring til grunn ved straffutmålingen. Han har forklart seg på en detaljert og konsistent måte for politiet, voldtektsmottaket ved Oslo legevakt og retten. Hans forklaring har betydelig støtte i sporsikringsjournalen fra voldtektsmottaket og en rekke tekniske bevis»
- Problemstilling: Hendelsesbrikke ikke nevnt/journalført eller annen rekkefølge (*)
- Veldig viktig: journalfør «alt», eventuelt «forbeholds»notat/-presisering e.l.
- Observasjoner er også viktige, eks. hvordan fremstår pasient

Hendelseselement ikke journalført

- Konkret vurdering av retten.
- Egne tanker:
 - Helt sentrale momenter: svekker straffesak/erstatningssak.
 - Mindre sentrale momenter: av mindre betydning.

Ulik hendelsesrekkefølge

- Konkret vurdering av retten

- Eks. 24-030229AST-BORG/02 (voldtekt):

«... Det er heller ikke egnet til å svekke hennes troverdighet at beskrivelsen av det faktiske hendelsesforløpet som er gjengitt i den klinisk rettsmedisinske legeerklæringen, avviker noe fra politiforklaringen og de rettslige forklaringene. ... har ikke lest gjennom legens nedtegning av hendelsesforløpet og godtatt dette som sin forklaring, og formålet for legen med å få denne redegjørelsen er de medisinske undersøkelser og vurderinger som skal foretas på overgrepsmottaket. At dette var formålet fremgår uttrykkelig av selve erklæringen. ...»
(domfellelse)

- Eks. LH-2023-120059 (sovevoldtekt)

«Hun har videre gitt flere ulike forklaringer på hvordan hun og tiltalte lå i forhold til hverandre da hun våknet, og det er betydelige forskjeller i fornærmedes forklaring om hendelsen til legen på overgrepsmottaket, til politiet og hennes forklaring for lagmannsretten» (frifinnelse)

Bruk av journal og rapporter i retten

- Arbeidsdokument for dere – «bibelen» for jurister/dommere
 - Jfr. bl.a. 'Nakkesleng I'
- Veldig viktig få med «alt», både mht fysiske og psykiske skader – eller ta forbehold
- Bevist på ordbruk/begreper; uklarheter fordel tiltalte
- Uttrykk/informasjon fra pasient eller behandler?
- Eks redd; redd for hva?

Vilkår for å få erstatning

- Vilkår for å få erstatning:
 - Skade/tap (fysisk skade/psykisk skade)
 - Ansvarsgrunnlag (uaktsomhets-/skyldansvar/culpaansvar, eller annet ansvar)
 - Påregnelig/adekvat årsakssammenheng (*)
 - (Ikke foreldet)
- Årsakssammenheng – Rt 1998 s 1565 (Nakkesleng I)
 - Nakkeskader 4 vilkår – utvidet også til andre skadeområder;
 - Skadeevne
 - Akuttsymptomer (*)
 - Brosymptomer (*)
 - Forenlig med medisinsk viten, ikke skyldes andre forhold

Rt. 1998 s. 1565 (Nakkesleng I)

«1. For det første må det foreligge et adekvat traume, dvs det må ha virket mekaniske krefter tilstrekkelig til å skade biologisk vev. ...»

- Ofte uproblematisk, overgrep alvorlig/stor skadeevne

2. Det må foreligge akutt symptomer fra nakke eller hode innenfor maksimalt et par døgn. ...

- Veldig viktig å journalføre akuttsymptomer

3. Det må foreligge «brosymptomer» fra akuttfasen frem til en kronisk senfase, 1 år eller mer etter uhellet. ...

- Veldig viktig journalføre brosymptomer

4. Sykdomsbildet må være forenlig med det man vet om skader påført ved nakkesleng. ...
Sykdomsbildet må heller ikke ha en annen, mer sannsynlig forklaring i annen tilstand pasienten lider av. ...»

Problemstillinger overgrepssaker

- Problemstillinger mht. akutt- og brosymptomer
 - Mange kontakter ikke helsevesenet (jfr. NKVTS-rapporter mm)
 - Mange kontakter helsevesenet sent
 - Helsemessige årsaker; eks Posttraumatisk stressyndrom (PTSD)
 - unnvikelse-kriteriet
 - i noen tilfeller symptomer oppstår på senere tidspunkt
 - Henvisning til andre instanser som ikke journalfører

Litt mer juss...

- Samvirkende årsakssammenheng: Rt. 1992 s. 64 (P-pilledom II)
 - Kan bli fullt ansvar selv om flere samvirkende årsaker
 - Selvstendig virkende årsaker; konkret vurdering
- Årsakssammenheng - ikke krav mht. hovedårsak: Rt-2000-1614 (Passiv røykedom I)

Forberede seg til politiavhør?

- Skrive ned forklaring?
- Lage skisse(r) åsted?
- Lage «vitneliste»
- Sjekke/sikre meldinger (sms, mail, messenger osv)
- Foto/video?

Innspill kollegaer

- Viktig journalføre grundig hendelsesforløpet
- Viktig journalføre grundig alle skader, akuttsymptomer mv
- Skrive utfyllende, forsiktig forkortelser/medisinske uttrykk mv
- Oppfølgingssamtalene; få med detaljer mv også her
- Opplevd problemer kapasitet ta rus-test, bevis kan gå tapt
- Halsgrep/blåmerker mv; oppfølging dagene etter pga utvikling

Oppsummering

- Journalføring overgrepsmottak; kan være avgjørende
- Forklaringen fra pasient; bruk tid, evt. «avviksmelding»
- Rapporter: standardtekster - presisere ikke gjennomlest osv
- Informere pasient mht. bevis; viktighet, sikre, ikke slette osv
- Informere om mulighet (gratis) juridisk hjelp?

Takk for meg!

